

VADERSCHAP & “VADEREN”

Eileen Tang
Postdoctoraal onderzoeker Klinische Psychologie
Klinisch psycholoog/psychotherapeut i.o. PraxisP

19 december 2017

Much of the study of parenting has focused on how parents care for their infants and young children; less often is the focus on how adults become parents, how they make the normative psychological (and necessarily biological) adjustment and reorganization that takes place when an adult is either pregnant or anticipating the birth of their child.

(Mayes, Swain, & Leckman, 2005, p. 301)

Een denkoefening...

“Literatuur” – ter evocatie...

Psychologische aspecten

*Very few family researchers
have turned their thinking and studies
to the most simple and yet most profound questions
of what it means to be a father
and husband in a given society...
We still have little knowledge
of how most men perceive fatherhood*

(Lewis & Salt, 1986, pp. 16-17)

Zwangerschap

- ▣ Aanvankelijk beleefd als “onwerkelijk”
- ▣ Werkelijkheidsgehalte groeit geleidelijkaan

Bevalling

- ▣ Daddy meeting Baby
- ▣ “Shock”
- ▣ “Buitenstaander”

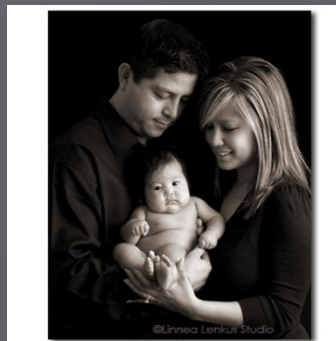
Postpartum

▣ “Vaderinstinct”??

- Interindividuele verschillen
- Vaders zelf

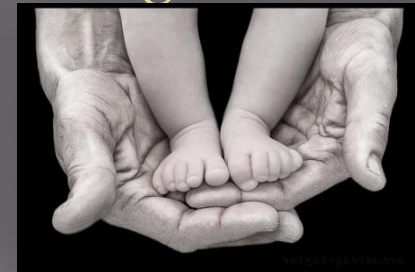

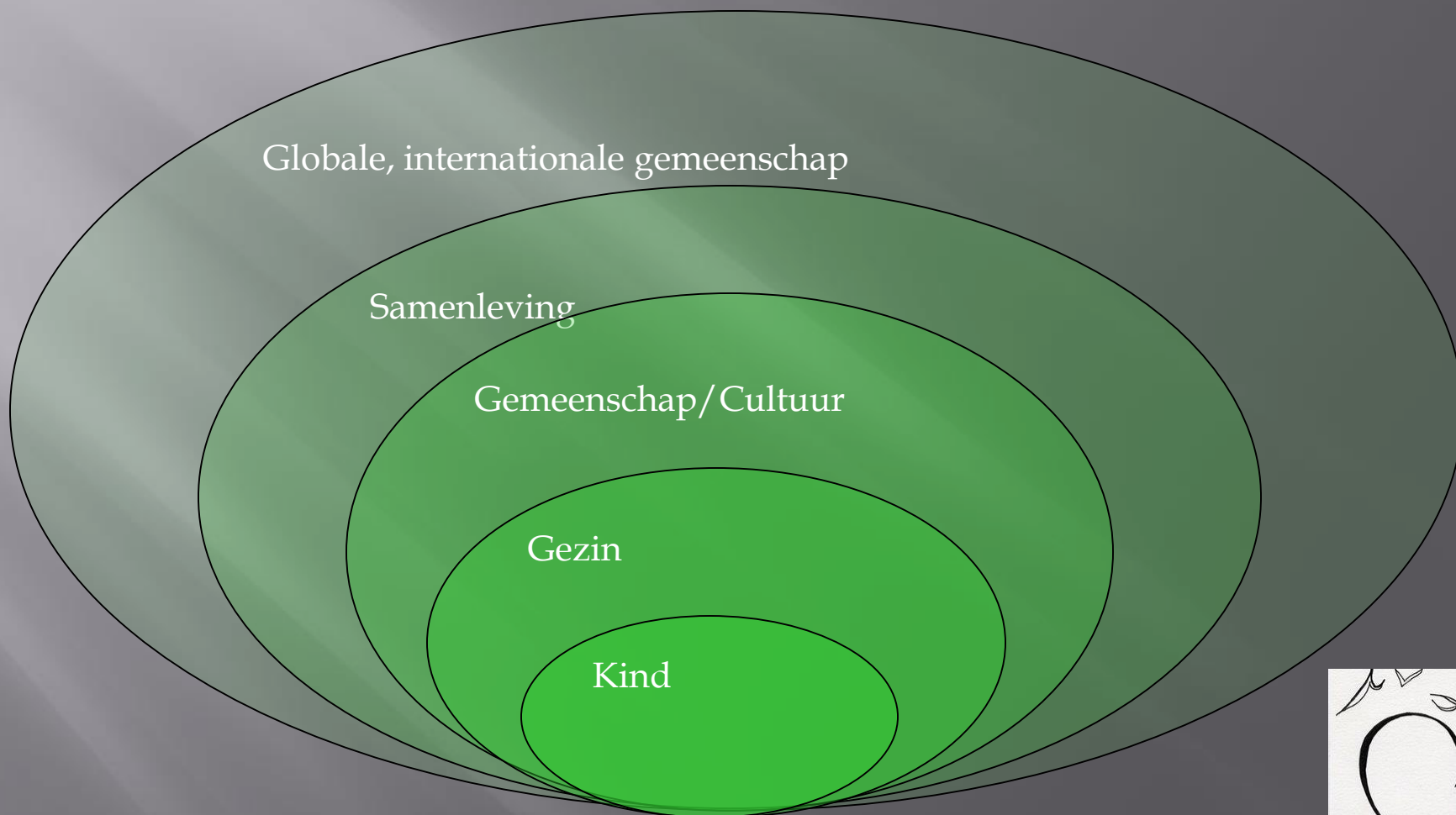
- Omgeving – ‘gatekeeping’

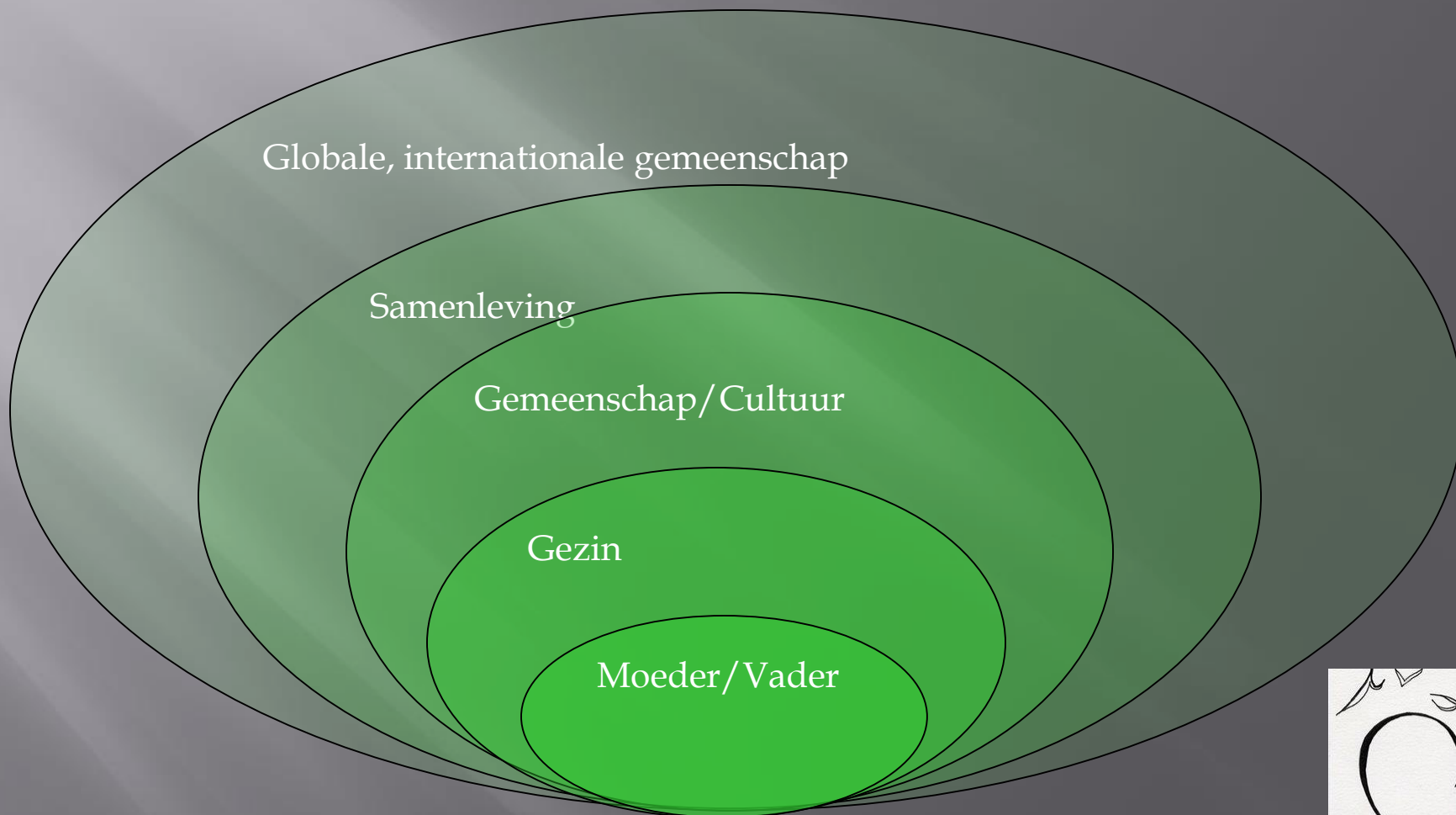

De geboorte van 'sociaal vaderschap'

- ▣ Vaders zijn niet enkel belangrijk als steunfiguren
- ▣ “Gebrek” aan rolmodellen
- ▣ De intrapersoonlijke en interpersoonlijke dimensie van 'sociaal vaderschap'

De sociaal-culturele context

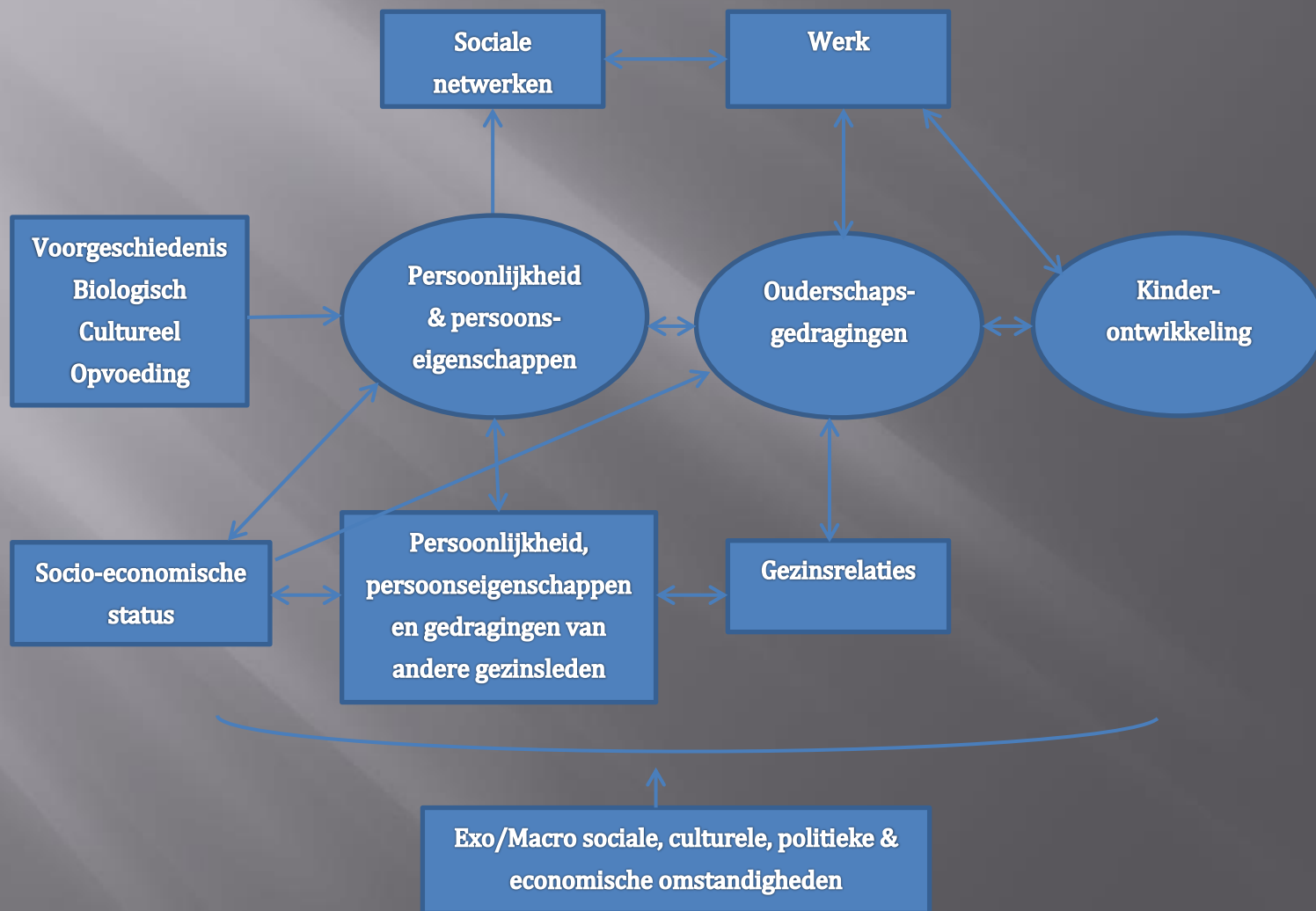
*the concept of involved fatherhood has been quicker
to catch on as a concept in the media
or as the focus of government pledges
than in the reality of everyday life*

(Machin, 2015, p. 37)

*(...) although discourses of the new and involved father are emerging,
this does not necessarily mean a move entirely away
from expectations of being a financial provider, but rather,
there are increasing expectations for fathers to be more
than just a financial provider*

(Hunter et al., 2017, p. 5)

Een recent onderzoek (Pedersen, 2012) ter illustratie

- ▣ Focusgroepen met moeders en vaders afzonderlijk van acht heteroseksuele koppels met minstens één kind van kleuterleeftijd
- ▣ Over (1) hoe ze “goed ouderschap” definiëren, (2) of hun definitie van “goed moeder-/vaderschap” resp. verschilt van hun definitie van “goed ouderschap”, en (3) op welke manier betaalde arbeid van invloed is op deze definities

“Goed ouderschap” moeders	“Goed ouderschap” vaders
Betrouwbaarheid	Deelnemen aan gezinsleven, vaak in termen van helpen en ondersteunen
Structuur: belang van routines	Tijd doorbrengen met kind(eren)
Consistentie m.b.t. discipline	

“Goed moederschap” moeders	“Goed vaderschap” vaders
Verschillend van “goed ouderschap”	Gelijkgesteld aan “goed ouderschap”
Beschikbaarheid, fysiek en emotioneel	Vaak met moederschap als referentie: veelal minder emotionele zorg en meer instrumenteel, alsook discipline en grenzen stellen
Vaak gecontrasteerd t.o.v. “goed vaderschap”: verantwoordelijkheid, ook in termen van mentale management – cave!: maternal gatekeeping	

Invloed van betaalde arbeid (moeders)	Invloed van betaalde arbeid (vaders)
Definities van “goed ouderschap/moederschap” houden stand in kader van betaalde arbeid, resulterend in stress en gevoelens van schuld en spijt	Betaalde arbeid reduceert noodzakelijkerwijze tijd met kinderen
	Vaak met moederschap als referentie: veelal “minder in kwantiteit maar zeker niet in kwaliteit”

Vader-identiteit

- ▣ Saliëntie = subjectieve belang van vader-zijn t.o.v. andere aspecten van iemands identiteit = het antwoord op de vraag 'wie ben ik?', bijv. "ik ben een echtgenoot, een vader, een werknemer, ..."
- ▣ Inhoud = subjectieve betekenissen van vader-zijn = het antwoord op de vraag 'wie ben ik als vader?', bijv. "ik ben een verzorger, een financiële voorziener, een speelkameraad, ..."
 - ≠ sociaal-culturele opvattingen: ik als vader van dit kind
 - ≠ vaderlijke betrokkenheid = 'wat doe ik (effectief) als vader?'
 - maar wel gerelateerd

Een onderzoek (Habib & Lancaster, 2006, 2010) ter illustratie

- ▣ Vader-identiteit van vaders-in-wording (115 op einde eerste trimester en 78 in derde trimester van zwangerschap)
- ▣ Saliëntie a.h.v. taartdiagram
- ▣ Inhoud a.h.v. vignetten (toepasselijkheid scoren tussen 1 en 5)

Saliëntie	In eerste trimester (%)	In derde trimester (%)
Echtgenoot	27,1	26,0
Vader	20,8	21,2
Werknemer	10,6	11,8
Vriend	8,2	8,0
Zoon	6,6	6,7
Broer	5,9	5,6

Inhoud	In eerste trimester (M)	In derde trimester (M)
Speelkameraad	3,8	3,7
Emotionele steungever	3,8	3,7
Verzorger	3,6	3,8
Helper	2,8	2,8
Financiële voorziener	2,4	2,5

Psychologie & Neurobiologie ?

▣ “Fatherhood constellation” ??

“Primary paternal preoccupation” ??

(Leckman et al., 1999; Feldman, Weller, Leckman, Kuint, & Eidelman, 1999)

Neurobiologische aspecten

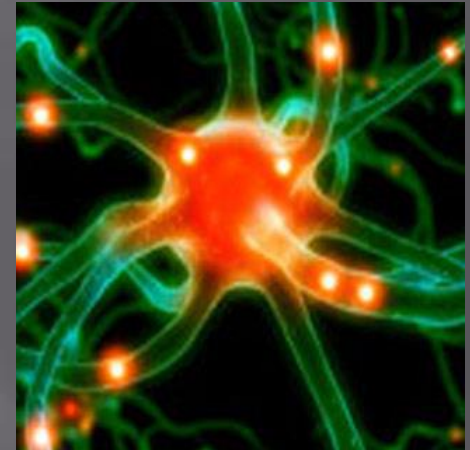
Neuro-endocrinologie

- ▣ Dopamine
- ▣ Oxytocine
 - ‘Tend & befriend’
 - Gevoeligheid voor baby cries (Riem et al., 2011)
- ▣ Vasopressine
- ▣ Prolactine

Neuro-endocrinologie (*vervolg*)

- ▣ Opioiden
- ▣ Cortisol
- ▣ Geslachtshormonen
 - Testosteron (Kuzawa, Gettler, Huang, & McDade, 2010)

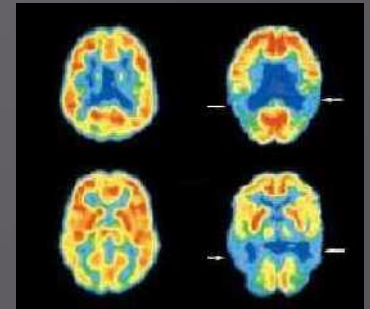

Neuro-anatomie

- ▣ ‘The parental brain’ (Swain, 2011)
- ▣ Toename volume grijze materie (Kim, Leckman, Mayes, Feldman, et al., 2010)
- ▣ Gepercipieerde maternele zorg (Kim, Leckman, Mayes, Newman, et al., 2010)

Neurofysiologie

- ▣ Baby cry paradigm
 - Bevallingswijze (Swain et al., 2008)
 - Borstvoeding (Kim et al., 2011)
 - Perceived maternal care (Kim, Leckman, Mayes, Newman, et al., 2010)
 - Vaders: invloed van time spent with...?
- ▣ Baby pictures paradigm
 - Toename activatie reward circuits (Bartels & Zeki, 2004)
 - Maternal state of mind (Strathearn, Fonagy, Amico, & Montague, 2009)

Zijn vaders dan uniek ?

- ▣ Vaders vs. niet-vaders: minder T, minder ochterdcortisol, meer oestradiol (Berg & Wynne-Edwards, 2001)
- ▣ Vaders vs. moeders
 - Meer PRL en cortisol prenataal, minder geslachtshormonen postnataal (Storey, Walsh, Quinton, & Wynne-Edwards, 2000)
 - PRL ~ reactie op babygeween (Fleming, Corter, Stallings, & Steiner, 2002)
 - OT ~ taktiel contact (Feldman, Gordon, Schneiderman, Weisman, & Zagoory-Sharon, 2010)
- ▣ PRL ~ exploreren, OT ~ affectsynchroniciteit (Gordon, Zagoory-Sharon, Leckman, & Feldman, 2010)
- ▣ OT ~ exploreren, minder vijandig (Naber, van IJzendoorn, Deschamps, van Engeland, & Bakermans-Kranenburg, 2010)

Implicaties voor de praktijk

- ▣ Van focus op dyadische moeder-kind relatie naar (op zijn minst):
 - Dyadische ouderlijke relatie
 - Dyadische vader-kind relatie
 - Triadische moeder-vader-kind relatie
 - ... !
- ▣ Normaal ontwikkelende traditionele intacte twee-oudergezinnen met heteroseksueel ouderkoppel MAAR ...

Een onderzoekje bij adoptie-ouders (LAS) ter illustratie

- ▣ Vragenlijst bij kandidaat-adoptie-ouders in vergelijking met gematchte ouders in verwachting van hun eerste biologische kind
- ▣ Over opvattingen m.b.t. eigenschappen/kenmerken waarover (voldoende goede) moeders of vaders moeten beschikken (toepasselijkheid scoren tussen 1 en 7)

	Adoptie- vaders	Adoptie- moeders	Biologische vaders	Biologische moeders
Vaderfiguur: Grenzen stellen/ Richting geven	5.53 ^a	5.24 ^a	5.43 ^a	5.37 ^a
Vaderfiguur: Zorgen	5.55 ^a	5.82 ^a	5.46 ^a	5.68 ^a
Moederfiguur: Grenzen stellen/ Richting geven	5.02 ^a	4.98 ^a	4.89 ^a	5.01 ^a
Moederfiguur: Zorgen	6.03 ^a	6.14 ^a	5.95 ^a	6.02 ^a
<i>Noot.</i> Waarden in rijen aangegeven met een verschillend superscript verschillen significant van elkaar.				

In gesprek met adoptievaders...

- ▣ Voor koppels wiens adoptiewens ontstond i.k.v. vruchtbaarheidsproblemen bij één of beide partners is het proces van identiteitsvorming lang(er) en complex(er) ~ verwerking van verlies van identiteit als biologische ouder, verlies van gedroomde biologische kind, ...
 - Waarbij soms vooral oog is voor de vrouw...
 - Terwijl soms vooral de man wat meer tijd nodig heeft om mentaal en emotioneel ruimte te maken voor adoptie als een alternatieve vorm van ouderschap

(niet) zoals een zwangerschap

- ▣ Wel: “mentale zwangerschap”: verlangend uitkijken naar hun kind, gevoelens van onzekerheid als toekomstige ouder, ...
- ▣ Niet: - : grote mate aan stress en onzekerheid: adoptieprocedure (belang van perspectief!), onbekend kind(eigenschappen), ...
 - nóg groter belang van partnerrelatie!
- ▣ Niet: + : meer gelijk-/evenwaardige start voor beide partners

Zich vader voelen

- ▣ Continuüm van “instant vaderinstinct” tot moeizaam proces van zich de vaderrol toe te eigenen
 - Factoren bij vader zelf
 - Factoren bij de partner
 - Factoren bij het kindEn vooral de interactie hiertussen!
- ▣ Bijzondere waardering van het ouderschap

Vaderlijke betrokkenheid

- ▣ Net zoals bij biologische vaders
 - Variabiliteit troef!
 - Beschikbaarheid, emotionele betrokkenheid, zorgtaken
 - Spelen
 - Regels aanleren en grenzen stellen
- ▣ Speciale plaats voor beschermende rol ~ sociaal weerbaar maken van kind
- ▣ Waar biologische vaders in vergelijking met biologische moeders al minder rolmodellen hebben om op terug te vallen, geldt dit in overtreffende trap voor adoptievaders!

Table 2 A guide to best practice for building the evidence base of coparenting interventions

Design	Delivery	Evaluation
Cultural biases: How culturally-compelling are parenting interventions, in terms of making themselves relevant and attractive to coparents?	When, where, and how: Does the timing, the place, and the medium of program delivery work to include fathers as well as mothers? Are sufficient resources committed to ensure reaching them both? What are the advantages and disadvantages of individual home visits vs. group-based programs, and those of programs that engage with single parents vs. coparents?	Reach: Inclusion and engagement of significant caregivers, including fathers and other individuals in addition to mothers.
Institutional biases: How father-friendly is the organization in terms of policies, recruitment, support, and monitoring? How responsive are parenting interventions to gender-related differences in parenting goals?	Training: Are facilitators ready and skilled to work with coparents, fathers as well as mothers or other caregivers? Are their approaches sensitive to gender-specific concerns?	Process: Data on recruitment of participants, delivery of program, monitoring of attendance, participation, and referrals, pre/post institutional practices, and participant attitudinal changes; observation and monitoring beyond self-reports.
Professional biases: Do staff capabilities and attitudes toward parents exclude fathers?	Communication: Are both mothers and fathers explicitly informed and individually reminded about the importance of program participation, and benefits to children? Are both parents followed up in cases of nonattendance? Are nonparticipating partners explicitly contacted?	Impact: Prevention and reduction of problematic outcomes related to quality of parenting and family functioning; child outcomes in health, education, psychosocial development, and maltreatment.
Operational biases: Is data collection on parents disaggregated by sex? Does it identify coparents among mixed groups of participants?	Activities: Are homework expected of all coparents? Is participation monitored for one or both parents?	Sustainability: Commitment to policies, resources, and activities; outcomes lasting beyond a program's timeframe.
Content biases: Is the content of the intervention relevant to fathers, as well as mothers?	Holistic support: Are the needs of fathers as well as mothers recognized? Where support is needed, are male as well as female caregivers directed to relevant health, education, and other social services?	Cost: Demonstrable cost-benefit for children, families, and societies; estimated cost of failing to engage with coparents.
Resource biases: Are sufficient resources committed to enable an organization to audit current practices and implement change?		Equity: Better outcomes for those most disadvantaged.
Policy biases: Are vision, needs assessment, partnerships, action plans, and strategies endorsed and integrated, with clear attention given to gender and coparenting issues?		Scale-up: Provision for replication in other settings; dissemination of findings to strengthen the evidence base; advocacy for a policy agenda on child wellbeing.

*The guys who fear becoming a father
don't understand that fathering
is not something that perfect men do,
but something that perfects men*

(Frank S. Pittman)

